

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 146

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 09. mai 2022

Algus 11.15, lõpp 13.00

Juhataja: Marek Jürgenson (esimees)

Protokollija: Selena Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul (Tarmo Kruusimäe asendusliige), Urve Tiidus, Vilja Toomast

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja), Carina Rikart (nõunik)

Kutsutud: Siseminister Kristian Jaani (2.-4. päevakorrapunkt); Siseministeeriumi sisejulgeoleku-, korrakaitse- ja migratsioonipoliitika asekanstler Veiko Kommussaar, korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhataja Henry Timberg, Politsei- ja Piirivalveameti juhtivkorrakaitseametnik Riita Proosa, Eesti Relvaomanike Liidu juhatuse liikmed Hillar Põldmaa ja Vootele Voit, Eesti Eruohvitseride Kogu juhatuse esimees Enn Tupp, MTÜ Eesti Practica-laskmise Ühingu juhatuse liige Armin Meesit (3.-4. päevakorrapunkt); kriminaalpoliitika osakonna karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Mare Tannberg (5. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Siseministri 2022. aasta ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ elluviimisest
3. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (557 SE)
4. Isamaa fraktsiooni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (558 SE)
5. Eesti seisukohad Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivi keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu ja direktiivi 2008/99/EÜ asendamise kohta eelnõu suhtes - COM(2021) 851 (1-2/21-875/4)
6. Muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu õiguskomisjoni nädala (09.05.2022-12.05.2022) töökava

Komisjoni istung esmaspäev 09.05.2022, kell 11:15

1. Nädala töökava kinnitamine

2. Siseministri 2022. aasta ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ elluviimisest
3. 557 SE EKRE fraktsiooni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamine esimeseks lugemiseks
4. 558 SE Isasmaa fraktsiooni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamine esimeseks lugemiseks
5. Arvamus ELAK-le Eesti seisukohad Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivi keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu ja direktiivi 2008/99/EÜ asendamise kohta eelnõu suhtes - COM(2021) 851
6. Muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev 10.05.2022, kell 14:00

1. 601 SE SDE, EKRE, Raimond Kaljulaidi ja VV algatatud karistusseadustiku, perekonnaseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse (seksuaalse enesemääramise ja abiellumise eapiiri muutmine) eelnõu ettevalmistamine teiseks lugemiseks.
2. 581 SE Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse, karistusseadustiku ja lastekaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamine esimeseks lugemiseks.
3. 573 SE Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitse seaduse, lastekaitse seaduse ja narkootiliste ja psühhotropsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamine esimeseks lugemiseks.
4. 580 SE Vabariigi Valitsuse algatatud vangistus seaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse ettevalmistamine esimeseks lugemiseks.
5. 574 SE Vabariigi Valitsuse algatatud halduskohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (kohtumenetluse avalikkus) ettevalmistamine esimeseks lugemiseks.
6. 575 SE Vabariigi Valitsuse algatatud füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse eelnõu ettevalmistamine teiseks ja kolmandaks lugemiseks

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).

2. Siseministri 2022. aasta ettekanne riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ elluviimisest.

Kristian Jaani lausus, et Siseministeeriumi valitsemisala tegevused toetavad enamike „Eesti 2035“ eesmärkide saavutamist. Arengustrateegia teemadeks on oskused ja tööturg; rahva kestlikkus, tervis ja sotsiaalkaitse; majandus ja kliima; ruum ja liikuvus ning riigivalitsemine. Oskuse ja tööturu puhul on Siseministeeriumil seos läbi kodakondsus- ja rändepoliitika kujundamise sh õpi- ja tööränne. Näitena saab tuua VMS-i muudatusi, kus on turvalisuse teema tasakaalustatud. Näiteks kui soodustada paindlikumat töörännet, on teiselt poolt Siseministeeriumi seisukohalt oluline migratsiooni järelevalve tõhustamine ning õpirände puhul pererände piiramine. Ruumi ja liikuvuse teemal on oluline piiriturvalisuse kujundamine sh piiri väljaehitamine. Põhimõttelise otsusega on järgnevatel aastatel plaan lisada juurde piiriehitus eelarvesse 22,5 miljonit eurot, millest suur osa läheb Narva jõe patrullradadeks ja seirepositsioonide vaatesse. Riigivalitsemise teemal on strateegiaks viia rahvastikuregister uuele platvormile, arendada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimekust ning teha võimalikult palju teenuseid rahvastikuregistris automaatseks. Näiteks identiteedihalduse puhul on pikemas strateegias eesmärgiks võimalus isikutel saada isikut tõendavat dokumenti kätte ka väljaspool teenindussaali, kas infolettides või kullerteenuse abil. Järgmisel aastal on plaaniks rajada iseteeninduskioskeid peale teenindussaalide ka mujale, et teenust lihtsustada. Siseministeeriumi valitsusala vaatest on veel oluline kogukondade ja kodaniku-ühenduste

võimestamine ning valitsemises osalemise ja vabatahtlikkuse toetamine. Ta tõi Siseministeriumi siseturvalisuse arengukava alusel näiteid turvalisuse mõõdikutest Eestis. 2020. aastal arvas 92% inimestest, et Eestis on turvaline elada ning eesmärgiks on seda numbrit kõrgema hoida. Kui vaadata, mis on Eesti elanike hirmud, on kõige rohkem mure elukalliduse (47%) ja tervise (34%) osas. Siseministeriumi valitsemisalas oleva näite kuritegevuse osas on seda mureks pidanud vaid 1% Eesti elanikest, sisserännet 8% ja terrorismi 1%. Süütegusid on aastatel 2020 ja 2021 registreeritud 13% vähem, samas kui kuritegusid on registreeritud 0,6% rohkem, kus tuli esile küberkuriteod ja lähisuhtevägivald. Kui rääkida ametiasutuste usaldusest, usaldab Häirekeskust 94%, Päästeametit 95% ja Politsei- ja Piirivalveametit 86%. Ka siinkohal on 10. aasta perspektiivis eesmärgiks selliseid numbreid säilitada. Samuti on eesmärgiks 15% suurendada vabatahtlike hulka, keda hetkel on üle 4000, kuid trend on positiivne. Kui vaadata tule, vee- ning liiklusõnnetustes hukkunute arvu on viimased aastad olnud stabiilsed ning 10. aasta perspektiivis on eesmärgiks vähendada surmaga lõppevate õnnetuste arvu 30%. Õnnetussurmade puhul on suur seos alkoholarbimisel ja seega on selliste sotsiaalsete tegurite koostõju ennetamine oluline. Positiivse näitena on 30% vähenenud vigastatutega lõppenud liiklusõnnetusi, kus põhjustaja oli alkoholihoobes. Turvalisuse tagamisel on suur roll ka omavalitsustel ning eelmise aasta uuringu põhjal on 77% kohalikest omavalitsustest saavutanud kriisideks valmisolekus väga hea ja eeskujuliku taseme. Ta tõi näiteks olulisema mõjuga tegevusi 2021. aastal, milleks olid palgatõus siseturvalisuse valdkonna töötajatel nagu politseiametnikel 11,5% ja päästjatel 11,4%, kriisideks valmisoleku parandamine nagu kampaania „Varu enne maru!“, idapiiri maismaa osa väljaehitamine, sihistatud ennetus-tegevused koostöös KOV-idega nagu võimalus kaasata neid liiklusjärelvalvesse. 2022-2026 aasta prioriteetideks toodi välja töötasu ja väljaõppe tagamine siseturvalisuse valdkonnas, näiteks Väike-Maarja harjutusväljaku väljaehitamine; tehnilise valmisoleku suurendamine, näiteks meditsiinikopterite väljaarendamine ning soetamine; IKT võimekuse kasvatamine ja säilitamine.

Anti Poolamets küsis vabatahtlike hulga suurendamise eesmärgi kohta, kas ei saaks protsendiline eesmärk olla 10. aasta perspektiivis suurem, arvestades juba selle aastast inimeste aktiivsust antud valdkonnas

Kristian Jaani nõustus ning märkis, et eesmärgid tulenevad siseturvalisuse arengukavast ning on paindlikud. Nüüdseks on valmisolek tõesti suurem ning pigem peaks kasvatama võimekust, kuidas saab riik rohkem vabatahtlikke vastu võtta.

Marek Jürgenson kommenteeris, et motiveerida tuleks ka haridusasutusi tegelema rohkem noorkotkaste ja kodutütardega.

Heljo Pikhof küsis, kuidas on siseturvalisuse valdkonnas palgatõusud korraldatud, märkides, et paar aastat tagasi tõusid palgad järjekindlalt. Ta märkis veel, et konstaablite hulk Eestis väheneb, kuid peaks hoopis tõusma ning seda ettekandes ei mainitud.

Kristian Jaani vastas, et sellel aastal palk päästjatel, politseiametnikel ja häirekeskuste töötajatel tõusis ning peab ka järgnevatel aastatel tõusma. Eesmärk on, et 2025. aastaks oleks siseturvalisuse valdkonnas miinimumpalgaks 1,2 Eesti keskmisest. Ta märkis, et konstaablite arv sõltub suuresti sellest, kui palju inimesi teatud piirkonnas elab.

Marek Jürgenson lausus, et edasisi küsimusi saab esitada kolmapäeval 11.05 suures saalis.

3. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (557 SE)

Anti Poolamets sõnas, et EKRE algatatud eelnõu puudutab pikaajalist probleemi, mida on eelnevalt märganud ka Eesti Relvaomanike Liit ning laskesportlased. Seoses sõjaga Ukrainas on probleem tänava veel aktuaalsem. Kehtiva seaduse alusel saab teha isiku taustakontrolli ning relvi ära võtta kui taust ei ole hea. Ta märkis, et realistlikult ei ole lihtne seda tuvastada ja teha taustakontrolli neile 2020. aasta andmete alusel 1300 Eestis elavale relvaomanikule, kes on näiteks Vene Föderatsiooni kodanikud või mittekodanikud. Muudatuse mõte seisneb selles, et relvaomamine peaks olema ainult kodanike privileeg ja välismaalaste puhul antakse see võimalus vaid Euroopa Liidu või NATO liikmesriigi kodanikele. Samuti peaks relvaeksami sooritama eesti keeles, mitte tõlgi abil.

Kristian Jaani lausus, et kehtiv seadus näeb ette erinevaid võimalusi relvaloa peatamiseks ja tühistamiseks julgeoleku kaalutlustel ning kontrollle viiakse tihti läbi nii Politsei- ja Piirivalveameti kui ka kaitsepolitsei poolt. Kui isikuid ükshaaval uuritakse ning ei tuvastata ohuolukordasid, ei oleks mõistlik kehtestada keeldu kõikidele. Lähenema peaks individuaalselt. Ta nõustus, et relvaeksami teooria ning praktilise osa eesti keelsus väärrib teemana kindlasti edasiarengut ja arutelu. Samas kui rääkida kolmandate riikide isikutest on neil üldjuhul pikaajaline elamisloa Eestis ja seda taotledes viiakse samuti läbi taustakontrolli. Ta märkis, et Politsei- ja Piirivalveametil ja kaitsepolitseil on piisav võimekus taustakontrolli teha ning on oluline, et kõikide relvaomanike osas viiakse kontroll korralikult läbi, sest relvaomamise õigust ei peaks saama kergekäeliselt.

Veiko Kommussaar sõnas, et Eestis on ligikaudu 26 000 relvaomanikku ning keskmiselt igaühel neist on kaks relva. Mittekodanikust relvaomanikke on suurusjärgus 1300 inimest, nendest 630-640 on Eesti elamisloaga Vene Föderatsiooni kodanikud ning umbes samapalju nn halli passiga mittekodanikud. Ta tõi näiteks Lihula kahetsusväärse juhtumi, mille järel tehti süstemaatiline ja põhjalik kontroll kõikidele relvaomanikele. Tookord võeti mõnelt isikult relvad ka ära. Ukraina sõja kontekstis on omakorda täiendavalt kontrollitud 1300 mittekodanikust relvaomanikku ning on jõutud faasi, kus ühel isikul on juba relv ära võetud ning kaks teist juhtumit on otsustamisel ja menetluses. Julgeoleku tõttu on kaalumisel veel paarkümmend juhtumit. Isikuid, kelle taust väljendab õigusvastast käitumist või ebasobivaid eluviise on umbes 200 ning nendele ei ole relvaluba väljastatud ega seda pikendatud. Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) ja Kaitsepolitsei töötavad süstemaatiliselt antud küsimustes ning on uuendanud taustakontrolli teostamise ning järelevalve praktikat puudutavaid dokumente. Ta märkis, et esimene selekteerimine toimub juba Eesti elamisloa taotlemise käigus teostatavas taustakontrollis. Riigikohus on samuti mitmel juhul hinnanud relvade käsitlemise küsimusi ning on olnud seisukohal, et põhiseaduses võib relvade käitlemist piirata, kuid inimeste tegutsemisvabadus peab olema lubatud, näiteks jahipidamise ja sporditegemise puhul. Teiste EL-i liikmesriikide lähenemine relvade andmise küsimusele ei käi üldjuhul läbi kodakondsuse, vaid seda hinnatakse isikute eelneva käitumise alusel. Ta selgitas, et Eestis relvaeksami tegemisel on võimalik kasutada tõlki teooria osa tegemisel, kuid see ei tähenda, et tõlk teeks eksami isiku eest. Tõlk selgitab inimesele, milles on küsimuse sisu ning millele peab vastama. Praktilise osa puhul selgitatakse, mis korraldusi antakse ning ohutustehnikat. Poolteist aastat tagasi kui relvaeksami praktiline osa muutus eestikeelseks, ei saanud paljud esimestel eksamitel läbi ning see andis hoogu juurde teemale, et eesti keelt peab eksamiteks

valdama. Eelmisel aastal kasutas relvaeksami teooria osas tõlgi abi 64 inimest ja suur osa neist olid Vene Föderatsiooni kodanikud või mittekodanikud ning enamikel tuli eksamil mitu korda sooritada. See tõstatab murekoha, et Eesti keelt ei vallata piisavalt hästi, et saada relvaseadusest piisavalt hästi aru ning võib nõustuda, et lahenduseks võib olla tingimus, et relvaeksamit sooritatakse läbivalt vaid eesti keeles. Tuues näitena välja teisi kolmandate riikide kodanikke, kelle suurusjärk jääb 300 juurde, on nad enamasti olnud võimelised eksamit eesti keeles tegema. Euroopa Liidus relvadega liikumise puhul saab kasutada ka tulirelvapassi juhul, kui ühest riigist on relvaluba juba saadud.

Riita Proosa kommenteeris, et relvaeksamite puhul ei ole olnud palju tõrkeid ning praktilise osa puhul, mis kontrollib isiku relvakäsitsemise oskust ja ohutustehnika nõuete täitmist, on olnud eesti keele nõue juba mõnda aega ning kui relvataotleja tahab ja saab on ta enamasti selleks ettevalmistunud. Ta sõnas, et Politsei- ja Piirivalveamet toetab Siseministeeriumi seisukohta keelenõude karmistamise kohta. Teooria koha pealt on PPA poolt toimuvad tõlgi abiga eksamid individuaalselt kokkulepitud ning eksami ruumis on vaid politseinik, tõlk ja eksamisooritaja. Kontrollitakse rangelt, et tõlk ei ütleks midagi liigselt ette ja tõlgiks vaid küsimuste sisu. Keelenõude karmistamine muudaks seetõttu PPA tööd lihtsamaks.

Urve Tiidus küsis, kas on veel kolmandaid relvaliike peale sport- ja jahirelvade ning kui suureks hinnatakse seda osa relvadest, mida üldse ei registreerita.

Kristian Jaani vastas, et Eestis on lubatud relvad jahipidamiseks, isikliku vara kaitseks ning sportimiseks. Kuritegelikel motiividel ebaseaduslike relvade hulk on väike, pigem on tegemist relvadega, mis on jäänud tagastamata näiteks omaniku surma puhul. Ta märkis, et ebaseaduslikud relvad ei ole Eestis murekohaks.

Veiko Kommussaar selgitas lisaks, et enamus relvi Eestis on jahirelvad, seejärel spordi tegemiseks ning kõige väiksem osa isikliku vara kaitseks.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart uuris, et kuna seletuskirjas on öeldud, et igat relvaomanikku eraldi kontrollida on töö- ja ressursimahukas, kas siis praegu ei ole menetluse ressursid kulutatud proportsionaalselt või kas selline oht on olemas.

Veiko Kommussaar vastas, et iga kontroll võtab oma aja ning kui teatud grupp inimesi oleks juba eelnõu põhjal välistatud, kellele relvaluba ei anta, siis ei peaks nende isikute osas otsuste tegemisega tegelema. Aga see ei omaks töökoormusele väga suurt osakaalu, kuna nende hulk kogu relvaomanike hulgast on alla 10%.

Priit Sibul küsis, kas Eestil on informatsiooni teadaolevalt Eesti kodanike kohta, kes elavad topeltkodakondsusega näiteks Vene Föderatsioonis ning neile seal väljastatud relvade kohta.

Riita Proosa vastas, et PPA-le teadaolevalt ei ole Eesti relvaluba omavate Vene Föderatsiooni kodanike hulgas topeltkodakondsusega isikuid. Relvaloa taotlemisel peab teise kodakondsusega isik esitama oma kodakondsusriigi karistusregistri õiendi ning rahvastikuregistris on olemas andmed ka muude kodakondsuste kohta. Antud juhtumeid saaks kontrollida, välja arvatud juhul kui isik ise ei deklareeri, et omab enda kodakondsusriigis väljastatud relvaluba.

Otsustati:

- 3.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17.05.2022 (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).
- 3.2.** Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).
- 3.3.** Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 31.05.2022 16:00 (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).
- 3.4.** Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Marek Jürgenson (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).

4. Isamaa fraktsiooni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (558 SE)

Priit Sibul nõustus eelnevalt välja toodud ettepanekutega ning sellega, et tegemist on pikaajalise probleemiga. Isamaa fraktsiooni algatatud eelnõu lähtepunktiks oli Vene Föderatsiooni agressioon Ukrainas ning selle kohaselt kaotaks Vene Föderatsiooni ja Valgevene kodanike relvaload kehtivuse üheks aastaks. Relvadest loobumiseks oleks aega neliteist päeva. Kui eelnõu leiaks toetust, võiks Vabariigi Valitsus Riigikogule kolme kuu jooksul esitada oma ettepanekud välisriikide kodanike ja juriidiliste isikute relvalubade piiramise kohta seoses julgeolekukaalutlustega.

Kristian Jaani kommenteeris, et kehtiv relvaseadus võimaldab küllaltki efektiivselt sekkuda nendes olukordades individuaalselt. Kontrollle on tänavu tehtud selle konkreetse sihtgrupi vaates lühikese aja jooksul kahel korral. Ta märkis, et pooldab pigem individuaalselt lähenemist nagu seadus seda täna võimaldab. Kui rääkida kuludest, võib umbes 2600 relva hoiule võtmine osutada PPA poolt ebaproportsionaalseks.

Veiko Kommussaar selgitas, et relvalubade peatamisega tegeletakse üksikkaasuste põhjal ning järgemööda tuleb neid juhtumeid ka juurde, kuid proportsioonis ei ole neid nii palju, et relvad peaks kõikidelt kokku koguma. Relvade ajutine ja alaline hoidmine kaasneb kuludega, mida peaks katma ning sel juhul tekiks peale ühe aasta möödumist ka edasised probleemid juhul, kui relvadele ei tulda järgi ja on vaja alustada võõrandamis- ja müügiprotsesse. Ta märkis, et püüdlused tuleb teha enne kui Eesti satub erakorralisse olukorda, kus relvadega isikud võiksid kujuneda julgeolekuohuks. Selliseid jõupingutusi tehakse ning erinevad seisukorrad annavad juba õiguse sellises olukorras konkreetselt piirata relvade ja laskemoona olemasolu.

Riita Proosa sõnas, et Politsei- ja Piirivalveameti hinnangul peaks seaduses avalduv võimalus eristada mingi agressiooni taustal isikuid kodakondsuse või rahvuse põhjal olema laiem, mitte ainult lühiajalise toimega sekkumine. Sel juhul kui riigis kuulutatakse välja teatud eriolukord, oleks sellise olukorra juhul võimalus teha ühekordseid otsuseid. Muudatusettepaneku sõnastuses toodud ühe aastase lahenduse korral peaks seda selle möödumisel taas tegema muudatusi, kas pikendada või otsust uuendada.

Priit Sibul küsis siseministrilt, miks eelistatakse individuaalset lähenemist, tuues näite, et

ülikoolid otsustasid mitte toetada Venemaa ja Valgevene kodanike vastuvõtmist ja ka majandussanktsioonide puhul on kasutatavad võtted laiemad.

Kristian Jaani vastas, et Eestil on juba olemas relvaseaduse kujul toimiv sanktsioon, kus on toodud sätted, mis lubavad samade ohtude puhul sekkumist. Ülikoolidel sellist regulatsiooni ei ole ning saavad ise langetada otsuseid.

Otsustati:

4.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17.05.2022 (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).

4.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).

4.3. Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 31.05.2022 16:00 (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).

4.4. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Marek Jürgenson (konsensus: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Jaanus Karilaid, Uno Kaskpeit, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Heljo Pikhof, Anti Poolamets, Priit Sibul, Urve Tiidus, Vilja Toomast).

Hillar Põldmaa tõi välja, et kokkulepped sportlastega ja võimalike riigikaitsjatega laskemoona koguste osas on tehtud enne COVID-i pandeemiat ja Ukraina sündmusi ning need olukorrad on vahepeal toonud kaasa muutusi ühiskonnas.

Veiko Kommussaar vastas, et kokkulepped puudutasid relvaseaduse paari aasta taguseid muudatusi, kus arutelud laskemoona koguste osas toimusid. Sportlaste puhul, kes kuuluvad erinevatesse klubidesse, on laskemoona kogused kaalumist väärt. Murekohaks võib olla see, et spordiklubidesse saavad kuuluda tegelikult kõik, kes tahavad. Arutama peaks, millised lisatingimused tekivad spordiklubile ja professionaalsetele sportlastele.

Hillar Põldmaa tõi antud teemal näite, et Soomes on sarnaselt reservväelastel põhinev riigikaitsesüsteem ning lubatud laskemoona hulk eluruumis on 20 000 padrunit ja mitteiluruumis 30 000 padrunit. Ta leidis, et ka Eesti riigikaitsjatel võiksid olla suuremad võimalused laskemoona kodus hoida.

Riita Proosa vastas, et Soomes ei ole sellist organisatsiooni nagu Eestis on Kaitseliit ning seal on riigikaitse eesmärgil relvaomamise süsteem ülesehitatud teistmoodi. Ta märkis, et ettepanekut tasub kaaluda ning põhjalikumalt läbi vaadata, mis tingimusi oleks vaja muuta. Riigikaitse märgend selleks on olemas ja isikutel on vaja täita teatud nõuded, et seda oma relvale saada.

Veiko Kommussaar kommenteeris, et mõlema riigi kaitsesüsteemid on erinevalt ülesehitatud. Eestis on vabatahtlikud Kaitseliidu organisatsioonid ning kõik, kes soovivad, võivad Kaitseliitu kuuluda. Kui rääkida riigikaitse eesmärgist, siis on võimalused relvade ja laskemoona omamiseks erinevad.

Hillar Põldmaa sõnas, et riigi võimekus kaitseliitlasi varustada ei ole kõige parem ja paljud soetavad iseseisvalt endale politsei loaga relva. Ta märkis, et ühtlustamise eesmärgil oleks hea

see õiguslikult üle vaadata.

Vootele Voit lisas, et sel viisil soetatakse relvi ja laskemoona oma raha eest, kuid riigile võib see riigikaitse kontekstis olla ressursiks.

Veiko Kommussaar vastas, et eelkõige peaks vaatama, millisel eesmärgil relvi omatakse. Eesmärgi poolest ei saaks riigikaitse ning igapäeva spordi- ja jahirelvi omavahel kokku panna. Euroopa Liidus on relva direktiivid, mis reguleerivad seda, millised relvad võivad igapäevases käitluses olla.

Kristian Jaani kommenteeris eespool toodud Ukraina näitel, et eraisikute riigikaitse osalemist on nüüdseks piirama hakatud, sest oluline on asjakohane militaarne väljaõpe.

Enn Tupp sõnas, et küsimust tuleks vaadata nii tehnilisest kui ka julgeolekupoliitilisest poolest. Ta märkis veel, et relvakandmine ei kuulu inimõiguste hulka, seega selles osas rikkumisi ei ole ning Eesti Eruohvitseride Kogu toetab Isamaa fraktsiooni algatatud eelnõu.

Armin Meesit nõustus väljaõelduga, kuid sõnas, et iga õiguse andmisega või keelu kehtestamisega peab kaaluma, millist kasu või kahju sellest saab. Ennetava meetmena oleks mõistlik vaenulike riikide kodanikelt relvad ära võtta või alternatiivina edaspidi neile relvalubasid mitte väljastada.

Kristian Jaani sõnas, et eesmärk muuta Eesti turvalisemaks on kõikidel sama. Kehtiva õiguse raamistik pakub ka võimalusi sekkumiseks ning ennetav käitumine peab olema proportsionaalne. Ta kinnitas, et PPA ja Kaitsepolitsei teevad sihipäraselt antud teemal tööd.

Marek Jürgenson lausus, et Siseministeriumi poolt on saadetud relvaseaduse ja karistusregistri seaduse muutmise ettepanek, mis hõlmab kogu antud teemat.

Kristian Jaani selgitas, et kehtiv seadus juba ütleb, et relvaeksam tuleb sooritada eesti keeles, kuid annab võimaluse vandetõlgi kasutamiseks teooriaeksami osas. Siseministeriumi ettepaneku kohaselt ei oleks vandetõlki eksamil vaja kasutada, sest ka reaalses elus ei ole korralduste ja relvakasutuse korral tõlki võimalik kasutada. Muuta tuleb ka seda, kuidas arvestatakse eelnevalt toimepandud süütegusid, millised süüteod välistaksid nende kehtivuse ajal ja millised ka peale karistatuse kustumist ning karistusandme karistusregistri arhiivi kandmist relvaloa andmise.

Veiko Kommussaar lausus, et Siseministeriumi on ette valmistanud eelnõu projekti. Ettepanekute kohaselt peaks relvaeksam tulevikus olema läbivalt eestikeelne sõltumata sellest, millise riigi kodanikuga tegemist on. Antud muudatus laieneks kõikidele uutele relvaloa taotlejatele, sest relvaloa pikendamisel sooritatakse eksamil vaid praktiline osa. Teine muudatus puudutab relvaluba välistavaid süütegusid. Kehtiv seadus välistab relvaloa andmise karistuse kehtivuse ajal - väärtegade puhul üks aasta, kuritegude puhul 5-10 aastat ja lisaks karistusandmete arhiivi kandmise aeg. Muudatuse kohaselt laiendatakse seda kuritegude loetelu, sest kõik ühiskonnale ohtlikud kuriteod ei ole nimetatud. Nendeks oleksid nt tulirelva, laskemoona ja lõhkematerjalidega soetud kuriteod, kui need on toimepandud kehalise väärkohtlemise ja röövimisega, samuti kuritegelikku ühendusse kuulumine, avaliku korra raske rikkumine ja sõiduki süstemaatilise juhiõiguse taastamise eest. Ta märkis, et inimestele

tuleks teatud aja perspektiivis ja sõltuvalt teo olemasolust anda ka võimalus ennast rehabiliteerida. Samas on eraldi välja toodud kuritegusid, mille puhul sõltumata toimepanemise ajast ei peaks isik saama relvakandmise õigust. Nendeks on raske kuriteo toimepanemine relva kasutades, genotsiid, tapmine, mõrv, suurte koguste narkootiliste ainete käitlemine ning kuriteod Eesti Vabariigi vastu.

Marek Jürgenson sõnas, et karistusregistri seaduse osa võiks täiendada agressioonisümbolite väärkasutamisega seotud rikkumistega.

Kristian Jaani selgitas, et agressioonisümbolite väärkasutamisega seotud eelnõu jõustus hiljuti ning karistusseadustiku § 151¹ tuleks võtta arvesse kui karistust, mis välistaks isikule relvaloa andmise selle karistuse kehtivuse ajal.

Priit Sibul küsis, kuidas on reguleeritud ja seondub relvade äravõtmine kaitsemissioonidega. Ta tõi näite, kui Eesti kodanik läheb vabatahtlikult näiteks Ukrainasse sõdima ja võtab seal inimese elu, siis kas ta on Eesti silmis kurjategija ega saa relvaluba taotleda.

Kristian Jaani vastas, et kuritegu menetletakse selle toimepanemise riigis. Kodakondsuse seaduse alusel saaks võõrriigi eest sõdimise korral võtta isikult kodakondsuse.

Armin Meesit küsis, kuidas puudutab väärteo toimepanemise tagajärjel relvaloa ära võtmine Kaitseliidu liikmete relvalubasid.

Riita Proosa vastas, et Kaitseliidu seaduse järgi peab Kaitseliidus relvaluba taotleval või omaval isikul vastama relvaseaduse nõuetele. Juhul kui toimepandud väärtegu läheb relvaseaduses märgitud relvaluba välistavate asjaolude alla, läheb see ka Kaitseliidu seaduse alla. Ta märkis, et Kaitseliidus on kaks erinevat relvakandmise õigust, milleks on läbi relvakandmise loa õigus hoida Kaitseliidu registris olevat relva kodus ning õigus soetada Kaitseliidu registrisse isiklik tulirelv.

Veiko Kommussaar kommenteeris, et sanktsioonid sõltuvad suuresti toimepandud väärteo olemusest.

5. Eesti seisukohad Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivi keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu ja direktiivi 2008/99/EÜ asendamise kohta eelnõu suhtes - COM(2021) 851 (1-2/21-875/4)

Mare Tannberg lausus, et Eesti seisukohad käivad uue eelnõu algatuse kohta, mis räägib keskkonna kaitsmisest kriminaalõiguse kaudu. Teemat on varasemalt Euroopa tasandil reguleeritud 2008/99/EÜ direktiiviga, mida nüüd tõhususe eesmärgil ümber tehakse. Eesti seisukohaks on toetada algatuse eesmärki muuta keskkonna kaitsmist tõhusamaks ka kriminaalõigust kasutades, sealhulgas on oluline *ultima ratio* põhimõttest kinni pidada ehk karistusõigus peaks olema viimaseks abinõuks. Eesti toetab veel direktiivi kohaldamise ala ajakohastamist. Praegu on direktiiv ülesehitatud nii, et keskkonnakuriteod on sisustatud keskkonnaõiguses ning direktiivis on pikk loetelu erinevatest EL-i õigusaktidest, mille kaudu neid sisustada. Loetelu on vananenud, kuna keskkonnaõigus on palju arenenud. Ajakohastamise eesmärgil on kõikehõlmav pikk loetelu asendatud keskkonnakuritegude

kirjeldustega ning tehtud viited kehtivatele õigusaktidele. Toetust sellisele lähenemisele avaldatakse tingimusel, et määratletuse põhimõte oleks tagatud ehk oleks arusaadav, mida karistatakse ja EL-il ei oleks pädevust kuritegude definitsiooni laiendamiseks vastavalt uutele õigusaktidele. Eesti seisukoht toetab olulise kahju, tõenäolise kahju ja arvestatava koguse mõistete täpsustamist, mis on olnud nende sisustamise poolelt keskkonnaõiguses problemaatilised. Algatuse murekohaks on see, et neid mõisteid ei defineerita, vaid antakse seadusesse ülevõtmiseks loetelu. Eesti ei toeta sellist lähenemist, vaid sooviks paindlikku loetelu või konkreetseid definitsioone. Kui murekohta ei lahendata, ei tohiks tulla ka kohustust kirjutada antud loetelu enda karistusseadustiku. Veel toetab Eesti karistuste ühtlustamist, kuna kehtivas direktiivis ei ole ette nähtud standardit karistustele, millest on tulnud palju probleeme seoses keskkonnakuritegude madalate karistusmääradega kõikides liikmesriikides. See tekitab omakorda probleeme rahvusvahelise kriminaalmenetluse koostöö läbiviimises. Eesti toetab kindlate karistusmäärade kindlaks määramist füüsiliste isikute puhul, kuid ei toeta kohustuslikke lisakaristusi. Juriidiliste isikute karistuste puhul ollakse paindlikumad, kuna süsteemid on riigiti erinevad. Ettepaneku kohaselt seotaks juriidiliste isikute trahvid nende globaalse aasta käibega, mida Eesti kohustuslikus korras ei toetaks.

Anti Poolamets sõnas, et on eriarvamusel ning arvas, et Euroopa Liit sekkub põhjendamatult liikmesriikide pädevustesse.

Marek Jürgenson viis läbi hääletuse, et anda Euroopa Liidu komisjonile toetav arvamus.

Otsustati:

5.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (poolt 6: Marek Jürgenson, Sulev Kannimäe, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Urve Tiidus, Vilja Toomast; vastu 2: Uno Kaskpeit, Anti Poolamets).

Mare Tannberg lisas lõpetuseks, et seisukohad on paindlikult ja realistlikult toodud ning ei taheta, et Euroopa Liit saaks oma pädevusest minna liiga kaugele, vaid teeks nii palju kui võimalik ja nii vähe kui vajalik.

6. Muud küsimused

Muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Jürgenson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija